

Jaarverslag Internationaal Lied Festival Zeist 2022

d.d. 31 juli 2023

Voorjaarsrecital

In 2022 organiseerde het Internationaal Lied Festival Zeist, samen met de Schubert Stichting, een wel heel bijzonder concert. Ter gelegenheid van zijn 75^e verjaardag verzorgde bas-bariton Robert Holl met pianist David Lutz een formidabele uitvoering van Franz Schubert's beroemde liederencyclus `Winterreise`. Een jonge man wordt afgewezen en gaat op reis, door een ijzig winterlandschap. Deze reis is niet zomaar een reis: het is een enkele reis naar het onbekende.

Het recital vond plaats op zaterdagavond 19 maart in TivoliVredenburg voor een enthousiast publiek, nog in de nadagen van de coronapandemie. NPO Radio 4 maakte een opname, die op 12 mei 2022 werd uitgezonden.

Festival

Van vrijdag 13 tot en met zondag 22 mei 2022 vond het zesde Internationaal Lied Festival Zeist plaats met als thema *Auf Flügeln des Gesanges*. Dit thema is ontleend aan een lied van Felix Mendelssohn op een gedicht van Heinrich Heine. Een gedicht over dromen van andere oorden; verbinding zoeken met de ander; het overgaan van grenzen; de verbinding tussen Oost en West, verlangen naar de Oriënt, de kracht van de natuur, spanning tussen droom en werkelijkheid. Dit waren de centrale thema's van het ILFZ 2022.

Schubert, Mendelssohn en Brahms waren de centrale componisten en Heine, Eichendorff en Groth de centrale dichters in het Internationaal Lied Festival Zeist 2022. Er klonken ook liederen van andere componisten, maar wel binnen bovenstaande thema's. Eén van die componisten was Olivier Messiaen, hij geeft zang vleugels.

Het Internationaal Lied Festival Zeist 2022 was een tiendaags festival boordevol activiteiten:

- Veertien liedrecitals door topmusici, jong talent en rising stars;
- Benefietconcert Zeist voor Oekraïne;
- Zes dagen masterclass voor jonge professionele duo's;
- Elf projecten Educatie en Participatie;
- Young Artist Platform, auditie voor zes jonge professionele duo's;
- Compositieopdracht nieuw lied;
- Vier lezingen en twee talkshows;
- Recitals door studenten van de masterclass in de verzorgingstehuizen de Looborch en de Amandelhof in Zeist.

Waardering door de bezoekers

Bezoekers zijn afkomstig uit het gehele land, bijna de helft uit de provincie Utrecht. Ook dit jaar is er een uitgebreid publieksonderzoek uitgevoerd, waaraan 86 bezoekers deelnamen. Uit het onderzoek blijkt dat het Internationaal Lied Festival Zeist met een gemiddeld rapportcijfer van **8.5** bijzonder hoog gewaardeerd wordt. Bijna de helft (47%) gaf zelfs een 9 of 10.

De hoge waardering vindt bevestiging in het percentage dat aangeeft zeker van plan te zijn om ook het festival van volgend jaar te bezoeken: 82% geeft aan dat zeker te gaan doen, en 17% mogelijk.

Het Internationaal Lied Festival Zeist wordt vooral gewaardeerd om:

- De sfeer, ambiance en de prachtige locatie vlakbij Slot Zeist
- De diversiteit, en brede opzet van het programma
- En last but not least de hoge kwaliteit van de artiesten en uitvoeringen

Uit de evaluatie blijkt dat niet alleen de toprecitals hooggewaardeerd worden, maar ook de Masterclass, lezingen en educatieve evenementen. Voor veel bezoekers is juist het brede en diverse karakter van het festival belangrijk.

Dit jaar ging de hoogste waardering uit naar het recital van Laurence Kilsby en Hans Eijsackers (9,2). De masterclass van Roderick Williams kreeg een ook 9,2. Het Benefietconcert en het Familieconcert werden gewaardeerd met een 9,3. Buitengewone cijfers. Gevraagd naar de wensen voor 2023, levert dat met name `ga zo door!` op.

De doelen van het Internationaal Lied Festival Zeist zijn in hoge mate gerealiseerd

1. Podium geven aan nationale en internationale topmusici, zowel gerenommeerd als aanstormend

Het festival heeft dit jaar in 14 recitals een podium geboden aan 46 nationale en internationale topmusici, zowel gerenommeerd als aanstormend talent. Het Young Artist Platform, de Masterclass, de lezingen en het Educatieprogramma meegerekend heeft het festival een podium geboden aan 82 professionele uitvoerenden (musici, docenten, dirigenten, componist en theatermaker).

2. De klassieke zangkunst voor een breed publiek toegankelijk maken

In totaal hebben 3283 mensen het festival bezocht. Dat is 8% minder dan in 2021 (3577).

Gezien de omstandigheden (een overdadig aanbod van concerten en festivals, inhaalvakanties en een nog algemene terughoudendheid van het publiek) is het bezoekersaantal van het festival 2022 heel behoorlijk te noemen. Weinig theaters en concertzalen halen momenteel de bezoekersaantallen van vóór corona.

De zesde editie van het festival heeft veel publiciteit gekregen op radio en TV, in de pers en in de sociale media. De organisatie heeft hier ook veel in geïnvesteerd. NPO Radio4 heeft twee concerten van het festival uitgezonden.

3. Nieuwe interpretaties van klassiek werk de ruimte geven

3.1 Nieuwe composities

- Een nieuwe toonzetting van het gedicht *Auf Flügeln des Gesanges* door Meriç Artaç (compositieopdracht voor het Young Artist Platform ILFZ 2022).
- Een nieuwe compositie op een eigen tekst *De nachttrein* door Aaike Nortier (Dag van het Lied, 14 mei)).
- Een nieuwe compositie op een tekst van Aaike Nortier *À Celine* door Inge Ettema (Dag van het Lied, 14 mei).

3.2 Ruimte voor onbekend en minder bekend liedrepertoire

- In het recital van Bettina Smith en Jan Willem Nelleke op 14 mei waren (bijna) alleen vrouwelijke componisten geprogrammeerd: Margie Bennett, Ethel Smyth, Luise Greger, Anna Cramer, Lili Boulanger en Henriëtte Bosmans.
- Katherine Dain en Sam Armstrong hadden een gedurfd en oorspronkelijk programma samengesteld voor hun recital op 15 mei met werken van Messiaen, Claire Delbos, Debussy, Dutilleux en Kaija Saariaho.

- Karola Pavone en Boris Radulovic brachten op 21 mei een recital met naast Messiaen en Clara Schumann de totaal onbekende componisten Rita Strohl en August Bungert. Het bleken verrassend mooie liederen.
- In de Masterclass voor amateurzangers *Brahms en vrouwelijke tijdgenoten* naast Brahms ook veel ruimte voor liederen van Liza Lehmann en Clara Schumann.

3.3 *Nieuwe arrangementen*

- Lieder van Schubert, Brahms, Nortier en Fauré bewerkt voor zang en vibrafoon (Recital van Aaike Nortier en Inge Ettema – LiedLab, Dag van het Lied, 14 mei).
- Lieder van Schubert bewerkt voor zang en strijkkwartet door Robert Holl en liederen van Mendelssohn bewerkt voor zang en strijkkwartet en voorzien van intermezzi voor strijkkwartet door Aribert Reimann (21 mei).

Al deze arrangementen werkten heel sterk en vormden een mooie afwisseling met de standaard recitals zang en piano.

3.4 *Cross-over Ontmoeting Oost en West*

Fort nach den Fluren des Ganges: In dit recital op zondagmiddag 22 mei vond een ontmoeting plaats tussen het klassieke, Duitse, romantische lied en klassieke en moderne Arabische muziek uit Syrië en Iran. Henk Neven en Hans Eijsackers en Jawa Manla en Khorshid Dadbeh (Duo Saba) brachten de muzikale raakvlakken tussen de westerse en oosterse culturen voor het voetlicht. Samen traden ze in de voetsporen van Goethe en Hafez om uit te vinden hoe de Oost-West verbinding ons kan verrijken en verrassen.

4. *Talentontwikkeling stimuleren door masterclasses voor jonge professionals en amateurs en door samenwerkingsverbanden aan te gaan met scholen.*

Dit kreeg vorm in de volgende activiteiten:

- De Masterclass voor jonge professionele duo's: 6 dagen, 12 deelnemers (15 – 21 mei)
- Het Young Artist Platform: 12 deelnemers (13 mei).
- Liedrecital door studenten Fontys Tilburg: 8 deelnemers – Dag van het Lied VVHL, 14 mei.
- Mini-Masterclass voor studenten Codarts Rotterdam: 6 deelnemers – Dag van het Lied VVHL, 14 mei.
- Bezoek aan de Masterclass en het Avondrecital op dinsdag 19 mei: 18 studenten Koninklijk Conservatorium Den Haag.
- Educatie en Participatie: In totaal dit jaar 267 deelnemers aan de Educatie- en Participatieprojecten (exclusief het Familieconcert). Dat is iets meer dan in 2021 (261 deelnemers). Aan de workshops en masterclasses namen 93 (gevorderde) amateurs deel en aan het project *De Dierentuin van Zeist* in totaal 174 scholieren.

Uitgelicht

De Dierentuin van Zeist

Dit project verdient speciale vermelding: een liedklasproject voor leerlingen uit de groepen 5 t/m 8 van het primair onderwijs. Speciaal voor dit project schreef Mary Heylema – stadsdichter van Zeist – een gedicht, dat door muziekdocent en koordirigent Matthijs Overmars op muziek werd gezet. Dit projectlied vormt met twaalf andere dierentuinliederen de basis voor het project. Theatermaker Bram van Oers schreef er een verbindend verhaal bij.

Drie scholen, twee uit Zeist en een uit Bilthoven, hebben aan dit project meegedaan met in totaal 6 klassen en 174 leerlingen. De uitvoering op dinsdagochtend 22 juni 2022 in de grote zaal van kerk van de Evangelische Broedergemeente was een groot succes. Kinderen en bezoekers waren laaiend enthousiast! Dit is educatie in de kern: zelf zingen en samen zingen stimuleren en het lied en het zingen doorgeven aan de volgende generatie.

Benefietconcert Zeist voor Oekraïne

Op maandagavond 16 mei heeft het Internationaal Lied Festival Zeist een benefietconcert georganiseerd voor de Oekraïense vluchtelingen in Zeist met optredens van:

- Jonge solisten (veelal jongens) uit de solistenklas van de Nationale Koren in Zeist;
- Het Nationaal Vrouwen Jeugdkoor o.l.v. koördirigent Wilma ten Wolde met koorwerken van Boyce, Fauré en Schubert;
- Tien leerlingen van de Stichtse Vrije School met delen uit het Requiem van Mozart;
- Vier jonge musici met muziekwerken voor trompet, harp, piano en cello.

Bas Verheijden heeft de pianobegeleiding verzorgd voor de koren en solisten. Het concert is afgesloten met het Oekraïense volkslied, want Oekraïense families die in en om Zeist onderdak hebben gevonden waren deze avond onze gast.

Het benefietconcert was in vele opzichten een groot succes. We werden verrast door de vele jonge, getalenteerde musici die optraden en ons lieten ervaren dat muziek mensen verbindt, schoonheid en troost biedt en een sfeer van saamhorigheid oproept. Dat bleek niet alleen uit de gulle donaties, maar ook uit de reacties van onze gasten uit Oekraïne na afloop van de avond. Velen spraken hun dank uit voor de fantastische avond die ze hadden beleefd en de steun die ze ervoeren.

In totaal is € 1739 gedoneerd die geheel ten goede komt aan de actie '*Zeist voor Oekraïne*'. De samenwerkende Zeister hulporganisaties kunnen met dit bedrag nieuwe activiteiten organiseren die de Oekraïners helpen hun leven hier zo normaal mogelijk voort te zetten en zich welkom te voelen.

Zes dagen masterclass voor jonge professionele duo's

Masterclass voor professionele musici aan het begin van hun carrière. Zes duo's hebben zes dagen les gekregen van Robert Holl, Elly Ameling, Iain Burnside, Roderick Williams, Hans Eijsackers, Waltraud Österreicher, Cas Jönsthövel en Natasha Loges.

De deelnemende duo's hebben op zaterdagmiddag 21 mei hun presentatierecital gegeven. Op zondagmiddag 22 mei hebben twee duo's recitals gegeven in de verzorgingstehuizen de Looborch en de Amandelhof in Zeist. Dit werd zeer gewaardeerd door de bewoners.

Elf projecten Educatie en Participatie

1. Inspiratiedag 2 april 2022
2. Open Podium
3. Festivalkoor
4. Masterclass Brahms en vrouwelijke tijdgenoten
5. Masterclass Schubert: van zwerven, verlangen en dromen
6. Masterclass Poëtisch Perzië voor liedduo's
7. Masterclass Brahms voor liedduo's
8. Masterclass Duetten
9. Performance workshop
10. Scholierenproject Primair Onderwijs - *De Dierentuin van Zeist*
11. Familieconcert Jeroen Schipper – *Swingen als een kangoeroe*

Educatie is een essentieel onderdeel van het festival, wij willen het zelf zingen en samen zingen stimuleren en het lied en het zingen doorgeven aan de volgende generatie.

Young Artist Platform

Het Young Artist Platform is een auditie. Zes professionele liedduo's aan het begin van hun (inter)nationale carrière hebben op vrijdag 13 mei 2022 de gelegenheid gekregen zich met een recital van 30 minuten te presenteren aan een vakkundige jury en het publiek.

Het winnende duo is **Yue Wang** (sopraan) en **Sara Pavlovic** (piano). Zij mogen optreden tijdens een komend festival in Oxford en in Zeist. Zo werken wij aan een keten van masterclass, auditie en optredens en bieden wij bouwstenen en een podium.

Compositieopdracht

Speciaal voor het Young Artist Platform in 2022 heeft de Turkse componist **Meriç Artaç** een nieuw lied gecomponeerd. De thema's van het gedicht *Auf Flügeln des Gesanges* zijn ook thema's van deze tijd en vragen ook om een hedendaagse blik. Daarom hebben we Meriç Artaç gevraagd een nieuwe toonzetting te maken van het gedicht *Auf Flügeln des Gesanges*.

Het was heel boeiend om dit prachtige nieuwe lied op het Young Artist Platform in zes verschillende uitvoeringen te horen, verschillend qua stemmen en interpretaties. In een aparte bijeenkomst de avond voorafgaande aan het Young Artist Platform heeft Meriç Artaç haar werk toegelicht en heeft één van de deelnemende duo's het nieuwe lied ten gehore gebracht.

Najaarsrecital

Op zondagmiddag 9 oktober organiseerde het ILFZ het inmiddels traditionele najaarsconcert in de stemmige zaal boven in het Slot Zeist. Daar werden sopraan Harriet Burns en pianist Ian Tindale verwelkomd. Na hun overweldigende succes tijdens het derde festival in 2018 waren we ervan overtuigd dat we hen snel terug zouden zien, maar we moesten geduld oefenen. Hun komst naar Zeist was dus ook een beetje 'thuiskomen' en hun liederenkeuze voor het recital *Heimkehr* sloot daar goed op aan.

Het publiek in de volle Slotzolder sloot het duo in de armen. Wij hopen hen ook in de toekomst naar Zeist te zien terugkeren.

Organisatie

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

- Jef Oomen, voorzitter
- Steven Matthijsen, vice-voorzitter
- Wim Bekkers, secretaris en pr
- Frans Eggink, penningmeester
- Lucie Spreij, coördinatie vrijwilligers, educatie en participatie
- Marcel Jansen, artistieke zaken

Het bestuur ontvangt geen vergoeding. De stichting laat zich adviseren door professionals uit het veld. In de begroting houden we rekening met de inhuur van externen voor bijvoorbeeld de website en kaartverkoop. De organisatie maakt daarnaast zoveel mogelijk gebruik van enthousiaste vrijwilligers.

Governance code cultuur

Het Internationaal Lied Festival Zeist onderschrijft de code en past deze zoveel mogelijk toe. Er zijn voor de verschillende bestuursfuncties profielen opgesteld, een rooster van optredens en een protocol voor de vrijwilligers, met o.m. een beschrijving van de verschillende taken.

Fair Practice Code

Het Internationaal Lied Festival Zeist onderschrijft de Fair Practice Code en neemt de inspanningsverplichting op zich deze code zo volledig mogelijk te implementeren. Dit vraagt tijd en energie. Het vraagt ook extra middelen.

Met alle opdrachtnemers worden de afspraken over de honorering schriftelijk vastgelegd in contracten. Voor het Internationaal Lied Festival Zeist is geen cao van toepassing. Alle contracten zijn het resultaat van besprekingen/onderhandelingen met de betrokken uitvoerenden of hun agent. Het zijn allemaal individuele contracten, ondertekend door opdrachtgever en opdrachtnemer.

Het werk van alle opdrachtnemers en vrijwilligers wordt geëvalueerd. Voor alle subsidiënten en sponsors wordt een transparante financiële verantwoording opgesteld. Over het geheel genomen passen we de Fair Practice Code actief toe.

Code Diversiteit & Inclusie

Het Internationaal Lied Festival Zeist onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie. Wij willen dat werkenden en publiek van alle identiteiten - zichtbaar of niet - zichzelf kunnen zijn in ons festival en zich veilig en gerespecteerd voelen. En wij willen de diversiteit van de samenleving beter representeren in ons programma, publiek en partners dan nu het geval is.

Tegelijk gebiedt de eerlijkheid dat het ons eigen maken en toepassen van deze Code bij ons nog in de kinderschoenen staat. De pandemie heeft daarin ook een rol gespeeld. Wij winnen actief advies in hoe we dit handen en voeten kunnen geven op een manier die past bij ons festival.